

FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'Assignatura

Codi	33623
Nom	Didàctica de l'educació plàstica i visual de l'educació infantil
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1304 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil	Facultat de Magisteri	3	Primer quadrimestre
1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-	Facultat de Magisteri	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1304 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil	18 - Didáctica de la educación plástica y visual de la educación infantil	Obligatòria
1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-	18 - DIDÁCTICA DE LA EDUCACIÓN PLÁSTICA Y VISUAL DE LA EDUCACIÓN INFANTIL	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
PORTALES RAGA, MARIA MATILDE	95 - Didàctica de l'Educació Física, Artística i Música

RESUM

L'assignatura Didàctica de l'Educació Plàstica i Visual de l'Educació Infantil forma part del pla d'estudis, en l'àmbit universitari, de la titulació de Grau de Mestre/a en Educació Infantil. És una assignatura troncal, de caràcter obligatori, teòrico-pràctica, que s'imparteix en tercer curs de la citada titulació. Integrada en les matèries de l'Àrea de Plàstica, té com a objectiu desenvolupar les capacitats expressives i creatives dels estudiants a través de l'estudi dels conceptes bàsics del llenguatge plàstic. També pretén desenvolupar aspectes didàctics, metodològics i pautes per a l'anàlisi del dibuix dels xiquets/es en el nivell escolar d'Educació Infantil. Els futurs/es mestres han de ser sensibles i conscients de la importància cultural i social de l'art, de les seues aportacions didàctiques i de la seua projecció educativa. També és

necessari que sàpien comprendre el significat i valor de les experiències artístiques, per la seua contribució a la formació integral de l'ésser humà.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Aquesta assignatura requereix un mínim de sensibilitat cap a les manifestacions expressives dels xiquets/as en edats primerenques. Una bona predisposició cap als aprenentatges artístics. Una comprensió del que les activitats artístiques poden contribuir a l'ensenyament i coneixements d'aquests/es alumnes.

COMPETÈNCIES

1324 - Grau de Mestre/a en Educació Infantil -Ontinyent-

- Expressar-se oralment i per escrit correctament i adequadament en les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Utilitzar amb solvència les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eines de treball habituals.
- Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten l'educació familiar i escolar: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles; canvis en les relacions de gènere i intergènere; multiculturalitat i interculturalitat; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible; i també promoure accions educatives orientades a la preparació d'una ciutadania activa i democràtica, compromesa amb la igualtat, especialment entre homes i dones.
- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Reconèixer la identitat de cada etapa i les seues característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.

- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per a poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.
- Apreciar el valor educatiu de l'art.
- Desenvolupar capacitats perceptives i sensorials utilitzant els recursos dins i fora de l'aula.
- Saber planificar activitats plàstiques i relacionar-les amb els continguts teòrics.
- Utilitzar i integrar tot tipus de materials en la pràctica de les propostes plàstiques.
- Desenvolupar les habilitats necessàries perquè els materials i tècniques plàstics es convertisquen en un mitjà d'expressió.
- Ser capaç d'analitzar els dibuixos infantils de 0 a 6 anys.
- Mostrar interès per participar en el medi sociocultural (museus, conferències, exposicions, etc.).
- Ser capaç de reflexionar i argumentar d'una manera comprensible i organitzada.
- Ser capaç de treballar de forma globalitzada amb les altres assignatures.
- Ser capaç de treballar en grup i solucionar conflictes de forma col·lectiva.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- Apreciar els valors estètics, expressius i comunicatius de les obres d'art.
- Saber analitzar les imatges que conformen la cultura visual.
- La comprensió del llenguatge plàstic i visual a través dels processos i les estratègies creatives.
- El coneixement del desenvolupament gràficoplàstic dels xiquets/es en les seues diferents etapes per a adaptar els continguts i la metodologia a les diferents situacions d'ensenyament i aprenentatge.
- La reflexió al voltant dels conceptes i intencions previs a l'experimentació amb els materials i tècniques plàstiques bi i tridimensionals.
- Conèixer els conceptes de espai, volum, estructura, forma, matèria i textura i saber aplicarlos en els treballs pràctiques.
- Conèixer els conceptes de pintura i color, i saber realitzar composicions plàstiques.
- Saber analitzar e interpretar les diferents funcions de les imatges.
- El desenvolupament de la construcció col·laborativa del coneixement.
- El desenvolupament de les possibilitats d'interdisciplinarietat, globalització i de treball cooperatiu de la matèria.
- Saber proposar i programar activitats plàstiques amb finalitats didàctiques relacionades amb els continguts teòrics de l'assignatura.
- Analitzar la matèria d'Educació Plàstica dins del Curriculum d'Educació Infantil.
- Plantejar propostes metodològiques.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. 1. El valor educatiu de l'expressió plàstica i la cultura visual.

a. L'expressió plàstica com a instrument educatiu en la cultura de la imatge.

2. 2. Desenvolupament gràfic infantil

a. Introducció a les diferents teories sobre el dibuix infantil espontani.

b. Etapes de desenvolupament gràfic de 0 a 6 anys (gargot, pre-esquemàtica, esquemàtica).

c. Anàlisi teòric-pràctic de dibuixos de xiquets/es de 0 a 6 anys.

3. 3. El volum en l'Educació Infantil

a. Conceptes: espai, volum, estructura, forma, matèria i textura.

b. Aplicacions metodològiques. Materials i tècniques.

c. Activitats: modelatge, construcció, instal·lacions.

4. 4. El color en l'Educació Infantil

a. Concepte de pintura: composició i color.

b. Aplicacions metodològiques. Materials i tècniques.

c. Activitats: processos d'observació, expressió i experimentació amb gouache, tempera, ceres, acrílic, etc.

5. 5. La imatge en l'Educació Infantil

a. Lectura i interpretació d'imatges.

b. Aplicacions metodològiques. Materials i tècniques.

c. Activitats: creació d'imatges (il·lustracions, cartells, suports digitals).

6. 6. Didàctica de l'Educació Plàstica

a. Anàlisi crític i reflexió sobre el currículum d'Educació Infantil:

Continguts, objectius, seqüenciació, motivació i avaluació.

b. Espais de plàstica (escola-aula, museus, context social, etc.).

c. Aplicació de les TIC en el desenvolupament de l'assignatura.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Estudi i treball autònom	90,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia proposada se desenvolupa, principalment, en les classes presencials, de caràcter teòric-pràctic. Se trata de treballar els continguts del programa, adaptant si cal, la utilització de diferents recursos didàctics: classes magistrals, seminaris, tallers, exposicions orals, projecció de imatges il·lustratives dels temes estudiats, debats de opinió, anàlisi de imatges, aprenentatge basat en problemes, aprenentatge col·laboratiu, anàlisi de bones pràctiques, aprenentatge per projectes, lectura i comentari bibliogràfic, anàlisi de propostes metodològiques per a la seua aplicació didàctica en les aules d'Educació Infantil. Activitats pràctiques, d'índole individual i en grup, per el reforç i assimilació de les teories estudiades, i per afavorir els processos de aprenentatge experimental.

Treball en grup:

- La seua finalitat és promoure la participació i la col·laboració entre los estudiants, i també reforçar i valorar el treball individual.
- Es potenciarà l'exposició pública dels treballs dins de l'aula i la defensa dels mateixos.
- En el cas d'exposicions teòriques es podran fer davant el grup complet en l'aula o en tutories i seminaris.

Tutories:

Les tutories individuals i col·lectives seran un mitjà per a coordinar als estudiants que lo necessiten, en les tasques individuals i de grup, també per a avaluar els progressos individuals, les actituds i la metodologia docent.

Estudi i treball autònom:

- Es potenciarà l'autonomia intel·lectual de l'estudiant i la seua iniciativa acadèmica.
- Els estudiants haurà d'organitzar i gestionar el seu temps de estudi, fora del aula, per a la realització de tasques i treballs individuals i uns altres de naturalesa compartida.
- Així mateix, per a la preparació de proves orals i escrites que es puguin realitzar per a l'avaluació de l'adquisició dels coneixements.

- Respecte a la dinàmica de participació en les Setmanes Complementàries, el docent determinarà les propostes concretes i proposarà l'avaluació de les mateixes.
- Per a una de les Setmanes Complementàries es programa una activitat amb una línia temàtica comú per a tots els grups de la mateixa assignatura. Cada professor/a pot proposar-ne una activitat dintre d'eixa temàtica, o bé adscriure's a la dels altres professors/as de l'Àrea.

AVALUACIÓ

En l'avaluació es tindrà en compte els coneixements adquirits per els estudiants, referents als temes estudiats i desenvolupats en les propostes metodològiques, respecte als continguts i als resultats de l'aprenentatge, tant teòriques com pràctiques, així com la reflexió i assimilació dels conceptes presentats en els debats teòrics.

N'hi ha dos modalitats d'avaluació: A) avaluació contínua. B) examen final.

El sistema d'avaluació emprat en les classes presencials serà l'AVALUACIÓ CONTÍNUA (que inclou la inicial, la formativa i la sumativa).

Avaluació inicial: la que es realitza al principi de curs per a conèixer els coneixements previs de l'alumne/a respecte a la matèria.

Avaluació formativa: la que es duu a terme durant tot el curs, a taves de l'observació i comprovació dels resultats que els estudiants aniren presentant cada dia en el aula.

Avaluació sumativa: inclou a les anteriors i és el balanç i conclusió de totes elles.

L'AVALUACIÓ CONTÍNUA requereix l'assistència dels estudiants a les classes presencials, com a mínim, el 80% de la totalitat. Els estudiants que no s'ajusten a esta dinàmica establida per a l'avaluació contínua podran presentar-se a una prova o examen final de tota la matèria (teoria i pràctica).

En l'avaluació contínua ni ha que tindre en compte els coneixements adquirits per els alumnes, tan els referides als continguts cognitius, com a els procedimentals i els de comportament. També se valorarà la personalitat docent, es a dir, la actitud positiva hacia la matèria i la bona predisposició per a la ensenyament-aprenentatge.

Continguts cognitius:

- Comprensió dels conceptes i teories dels temes del programa.
- Comentaris bibliogràfics.
- Intercambio de opiniones i criteris al voltant de l'art i la cultura visual.

Continguts procedimentals:

- Coneixement i correcta utilització de les tècniques plàstics tractades en classe.
- Presentación adecuada i correcta dels treballs practiques en el temp marcado per el profesor/a.
- Correcta interpretació i anàlisi de imatges.
- Process dut a terme pels estudiants en la realització de les activitats, tant en l'aula com fora d'ella, en els temps dedicats a l'ensenyament.

Continguts de comportament:

- Interés per aprendre.
- La participación en clase i el intercanbi de opinions respecte als temes tractades.
- La convivència respetuosa i la bona educación.
- La actitud solidaria entre els companys.

Tots aquests aspectes es contemplaran tant en l'avaluació individual com en la de grup.

OBSERVACIONES:

Els treballs lliurats fora del termini establecido restarán punts en la calificación:

- Fins a una setmana de retard, un punt menys.
- Més d'una setmana de retard, solo podrán obtener, com máximo calificación un cinco.

Cada profesor/a podrá establecer uns percentatges dintre dels rangs següents.

- El 90% -100% de la qualificació es correspon a l'avaluació del treball individual i del treball en grup.
- El pes de amb dos serà de 50% $\pm$ 20% per a cadascuna de les modalitats, a convenir per cada profesor/a.
- Cada projecte, activitat o treball podrà ponderar (contrapesar, equilibrar), en funció de la seva complexitat, durada, etc.
- Entre 0-10% assistència a classe.
- Entre 0% -5% negociació amb els alumnes per a considerar altres tipus d'avaluació: coavaluació, avaluacions recíproques, rúbriques consensuades, autoavaluació.
- S'accepta la justificació de falta d'assistència puntual (no mes de dos), si es documenta mitjançant justificant signat per l'organisme competent. Citacions judicials, exàmens de conduir, escola d'idiomes, altres estudis, emmalaltiu.

Avaluació del treball desenvolupat durant les **Setmanes Complementàries:**

- Se valorará a asistencia a les activitats programades, i la presentació, per escrit, d'un treball de reflexió relacionat amb els temes tractats.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ACASO, M. (2009). La Educación Artística no son manualidades. Madrid. La Catarata.
- ALCAIDE, C. (2003). Expresión Plástica y Visual para educadores. Madrid. Publicaciones ICCE.
- ARNHEIM, R. (1993). Consideraciones sobre la educación artística. Barcelona. Paidós.
- DURÁN, T. (2015). Serem mestres: didàctica de l'art. Alumnes del Grau d'Educació Infantil de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona. Barcelona. Rosa Sensat.
- EISNER, E. W. (1995). Educar la visión artística. Barcelona. Paidós.
- GARDNER, H. (1994). Educación Artística y desarrollo humano. Barcelona. Paidós.
- HARGREAVES, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid. Morata.
- KELLOGG, R. (1979). Análisis de la Expresión Plástica en Preescolar. Madrid. Cincel.
- L'ECUYER, C. (2012). Educar en el asombro. Barcelona. Plataforma.
- LOWENFELD, V. y BRITAIN, L. N. (1985). Desarrollo de la capacidad creadora. Buenos Aires. Kapelusz.
- TISHMAN, S. (2017). Slow Looking: The Art and Practice of Learning Through Observation. New York: Routledge.

Complementàries

- ABAD MOLINA, J. (2008). Iniciativas de Educación Artística a través del arte contemporáneo para la Escuela Infantil (3-6 años) (Tesis doctoral). Universidad Complutense de Madrid.
- ACASO, M. (2009). El lenguaje visual. Barcelona: Paidós.
- BERROCAL, M. (Coord.) (2005): Menús de educación visual y plástica: siete propuestas para desarrollar en el aula. Barcelona: Graó.
- CALMY, G. (1977): La educación del gesto gráfico. Barcelona. Fontanella
- DAUD, C. (2003). Percepción visual, aprendizaje imaginativo. Propuestas didácticas de Educación Artística. Valencia: Intertécnica.
- DÍAZ-AGUADO, M. J. (2003). Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Madrid: Pirámide.
- DIAZ HERNANDEZ, C. (2006). Pedagogía de la ética social. Para una formación de valores. Sevilla: Trillas Eduforma.
- FONTAL MERILLAS, O.; GÓMEZ REDONDO, C.; PÉREZ LÓPEZ, S. (2015). Didáctica de las artes visuales en la infancia. Madrid: Paraninfo.
- FREINET, C. (1970). Los métodos naturales. II El aprendizaje del dibujo. Barcelona: Fontanella.
- HERNÁNDEZ BELLVER, M. y SÁNCHEZ MÉNDEZ, M. (2000). Educación artística y arte infantil. Madrid: Fundamentos.
- LUQUET, G. H. (1978). El dibujo infantil. Madrid: Médica y técnica.
- LURÇAT, L. (1980). Pintar, dibujar, escribir, pensar. Madrid: Cincel- Kapelusz.
- MACHÓN, A. (2009). Los dibujos de los niños. Génesis y naturaleza de la representación gráfica. Un estudio evolutivo. Madrid: Cátedra.
- MARTÍNEZ, L. M. y GUTIÉRREZ, R. (2011). Las artes plásticas y su función en la escuela. Málaga: Aljibe.
- VV. AA. (2001). La Educación visual y plástica hoy. Educar la mirada, la mano y el pensamiento. Barcelona: Graó.
- YENAWINE, P. (2013). Visual Thinking Strategies: Using Art to Deepen Learning Across School Disciplines. Massachussetts: Harvard Education PR

YENAWINE, P. (2018). Visual Thinnking Strategies for Preschool. Using Art to enhance Literacy and social skills.Massachusetts: Harvard Educacion PR

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. Continguts

- S'adapten els continguts de l'assignatura a les necessitats especials de treball de l'alumne vía online amb una dinàmica de treball de caire auton ma, autodirigida, dinàmica i col·laborativa per part de l'alumnat i el professor, que actuarà com a guia de l'aprenentatge.
- Es plantegen 2 BLOCS DE TREBALL, vehiculats per un concepte de desenvolupament progressiu, en base a un instrument general concretat en el format de **LLIBRE D'ART** (te rico-pràctic) que l'alumne anirà construint, de manera flexible, al llarg del curs.
- Es seleccionen els conceptes indispensables per a adquirir les competències, ubicant-los en aquests **2 BLOCS DE TREBALL**, per tal que l'alumne puga assolir-los estructuradament al llarg del curs.
- El bloc teòric es desenvoluparà, essencialment, en no-presencialitat. El bloc pràctic (de taller) s'impartirà, preferentment, de manera presencial en les aules de la Facultat, plantejant també - segons la necessària materialitat plàstica de l'activitat- sessions de taller online a través d'una operativitat digitalitzada

BLOC I. TEORIA

L'educació artística i l'alfabetització visual al s. XXI

- Educació artística i cultura visual: desarrollo de las competencias críticas, estéticas y creativas
- Lectura i interpretació d'imatges: elements i principis de la gramàtica visual
- Desenvolupament gràfic en Educació Infantil. Aproximació te rico-pràctica als dibuixos dels infants
- La didàctica de l'Educació Plàstica al currículum

BLOC II. TALLER

Tècniques i procediments d'expressió artística en Educació Infantil

- El llibre d'Art. Definició i tipologies
- Conceptes generals
- Pràctiques d'aula: recursos i metodologies

2. Volum de treball i planificació temporal de la docència

- Adaptació d'activitats prioritzant aquelles més dinàmiques i autònomes, mantenint el volum de treball que marca la guia docent original.
- Es manté l'horari lectiu oficial i es treballarà segons la proposta del 50% altern en un model docent híbrid, guiant el seguiment de les activitats programades amb sincronia, realitzant-les els estudiants de forma autònoma i responsable (a l'aula i a casa).
- Les tutories es realitzaran via presencial-online, podent superar el 50% (si cal segons l'escenari), prèvia aprovació formal en l'horari determinat.
-
- **3. Metodologia docent**

Per a substituir la docència presencial a les classes i el format de LLIÇÓ MAGISTRAL i adaptar-la a un context semi-presencial, la docència de l'assignatura 33623 s'adaptarà al treball telemàtic mitjançant diferents recursos, prioritzant:

- Pujada de materials (presentacions del professor, exercicis i preguntes, apunts personals...)
- Proposta d'activitats i tasques a l'Aula virtual (individuals/grupals)
- Videoconferència síncrona/asíncrona BBC
- Desenvolupament de projectes teòrics-pràctics
- Tutories per videoconferència
- Forum en Aula Virtual
- Recomanació de llibres i articles en format digital de lliure accés a la web
- Accés a material artístic en línia: museus virtuals i enllaços a links/vídeos
- Gravació de vídeos amb exemples pràctics
- Transparències amb locució
- Problemes/exercicis resolts

Cada professor usarà els recursos idonis segons les necessitats dels continguts del curs que estiga impartint, i realitzarà un seguiment híbrid-online amb els alumnes.

El lliurament del LLIBRE D'ART es realitzarà a través de la plataforma de l'Aula Virtual i constarà d'un únic PDF amb els dos BLOCS de continguts realitzats per l'alumnat en semi-presencialitat o bé en un model telemàtic (segons evolucione l'escenari).

Ambdues parts tindran una autoavaluació final –producte de la mitjana dels 2 blocs- que englobe els coneixements i competències adquirits al llarg del curs.

Aquest serà el principal instrument d'avaluació de l'alumne, conjuntament amb la nota de l'avaluació continua en base a 3 variables basades en una síntesi de les principals competències en línia amb les necessitats de l'Espai Europeu d'Educació Superior:

- Lideratge (autogestió i responsabilitat)
- Emprenedurisme (creativitat i innovació)

- Treball col.laboratiu

Estructuralment, el marc de treball general es concretarà en un instrument didàctic en format de **LLIBRE D'ART** (te rico-pràctic) que l'alumne anirà construint al llarg del curs amb diverses activitats de caire individual i grupal.

4. Avaluació

S'aplicaran els criteris i percentatges generals indicats en la guia, així en base a una avaluació continua, per projectes:

- Junt amb la implicació, actitud i assistència a classe presencial, en el model híbrid, el percentatge de la nota es valorarà dins del context de treball en línia com un ítem de "presencialitat de l'alumnat" a l'assignatura, atenent a les variables de qualitat de comunicació telemàtica i seguiment alumne-professor, valorant-se, especialment, les competències d'autogestió i responsabilitat a l'hora d'acomplir les tasques, resoldre els problemes i realitzar els projectes amb qualitat acadèmica (individual/grup)

Es podran sol.licitar als alumnes:

- Proves d'avaluació per projectes
- Proves objectives (tipus test) i qüestionaris en aula virtual
- Prova escrita oberta (examen tradicional) per distribuïda en aula virtual

Respecte a la **prova final** per a aquells alumnes que no superen la docència regular (prioritzant la presencialitat en la primera i segona convocatòria d'exàmen de la matèria segons l'evolució de l'escenari), es realitzarà:

- Un exàmen teòrico-pràctic individual sobre els principals continguts de l'assignatura ubicats als 2 blocs de treball.

Només si excepcionalment fora necessari degut a l'evolució de la pandèmia, es podrà demanar a l'alumne un examen-exposició oral per videoconferència d'alguna part dels continguts de l'assignatura.

5. Bibliografia

Gran part de la bibliografia recomanada es manté.

Conjuntament, s'indica la consulta, segons els requeriments de cada docent en base al seu programa: d'articles i documents acadèmics de lliure accés a la web (*Open Journal Systems: dialnet, researchgate, academia...*), llibres i revistes online del servei de biblioteques (VPN), i materials propis del professorat.

Es podrà lliurar fragments de llibres (inferiors al 10%) en cas necessari.

Es podrà demanar consultar materials de lliure accés en Fundacions (Fundació Jaume Bofill, Fundació Botín...), i materials digitals com els de la plataforma Aprendemos Juntos (Fundación BBVA-El País)

Es recomana la consulta de materials (llibres i revistes) de l'Associació Rosa Sensat i l'Editorial Graó que estan, actualment, en obert.

.

